

BAB III

MÉTODE PANALUNGTIKAN

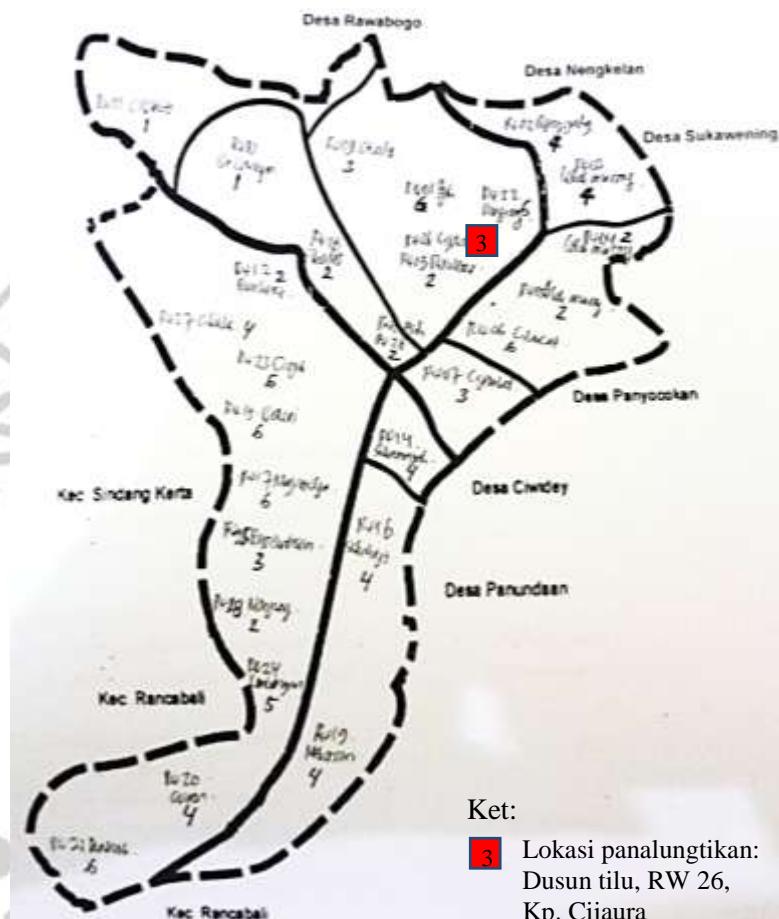
3.1 Lokasi Panalungtikan jeung Sumber Data

3.1.1 Lokasi Panalungtikan

Kampung Cijaura nyaéta salahiji kampung nu aya di Désa Lebkmuncang, Kacamatan Ciwidéy. Désa Lebkmuncang téh legana 800,26 Ha. Jumlah pendudukna téh nyaéta 12.840 jiwa, nu ngawengku 7.032 jiwa penduduk lalaki, jeung 5.808 jiwa penduduk awéwé. Ditingali tina tingkatan atikan formalna, lulusan SD aya 4.921 urang, lulusan SMP aya 2.307 urang, lulusan SMA aya 1.730 urang, diploma aya 249 urang, jeung sarjana aya 145 urang. Anapon nu jadi pakasaban masarakat Désa Lebkmuncang téh nyaéta lolobana buruh, nu kadua tani, terus wiraswasta, dagang, pagawé swasta, tukang, jasa, PNS, pangsiunan, jeung aya ogé nu jadi pamulung. Masarakatna téh mayoritas ngagem agama Islam, tapi aya ogé nu ngagem agama Kristen.

Ditilik tina wates désana, Désa Lebkmuncang téh di beulah kalér diwatesanan ku Désa Rawabogo jeung Néngkélan, beulah wétan ku Désa Panyocokan, beulah kidul ku Désa Alaméndah, jeung beulah kulon ku Désa Mekarwangi (Kab. Bandung Barat). Ditépo tina topografi jeung kontur tanehuna, Désa Lebkmuncang téh mangrupa dataran *tinggi*, nyaéta 1200 meter *Dpl*, jeung suhu rata-ratana téh 18⁰-20⁰C. Ieu désa téh kabagi jadi genep dusun, 28 RW, jeung 90 RT. Anpon Kampung Cijaura nu jadi lokasi panalungtikan téh perenahna aya di dusun tilu, RW 26. Supaya leuwih jéntré ngeunaan lokasi panalungtikanna, bisa katitén dina gambar peta wilayah Désa Lebkmuncang di handap.

**PETA DESA LEBAKMUNCANG
KEC. CIWIDEY KAB. BANDUNG**

Sumber: Kantor Désa Lebakmuncang, Kec. Ciwidéy, Kab. Bandung

Gambar 3.1 Peta Wilayah Désa Lebakmuncang

3.1.2 Sumber Data

Nurutkeun Arikunto (2012, kc. 172) sumber data dina panalungtikan nyaéta subjék nu bisa dipaké pikeun nyangking data. Anapon sumber data dina ieu panalungtikan téh data nu dicangking ti para narasumber, nyaéta sesepuh kasenian

bangkong réang Kampung Cijaura, pamaén kasenian bangkong réang, masarakat Kampung Cijaura, rékaman prak-prakan kasenian bangkong réang, jeung studi pustaka (buku) anu aya patalina jeung hal nu ditalungtik.

Anapon dina ngumpulkeun data ti narasumber téh ngagunakeun téhnik wawancara, ku kituna waktu lumangsungna wawancara téh lian ti ngagunakeun pedoman wawancara, ogé ngagunakeun format data pikeun ngeusian data informanna. Éta format data informan téh nyaéta saperti ieu di handap.

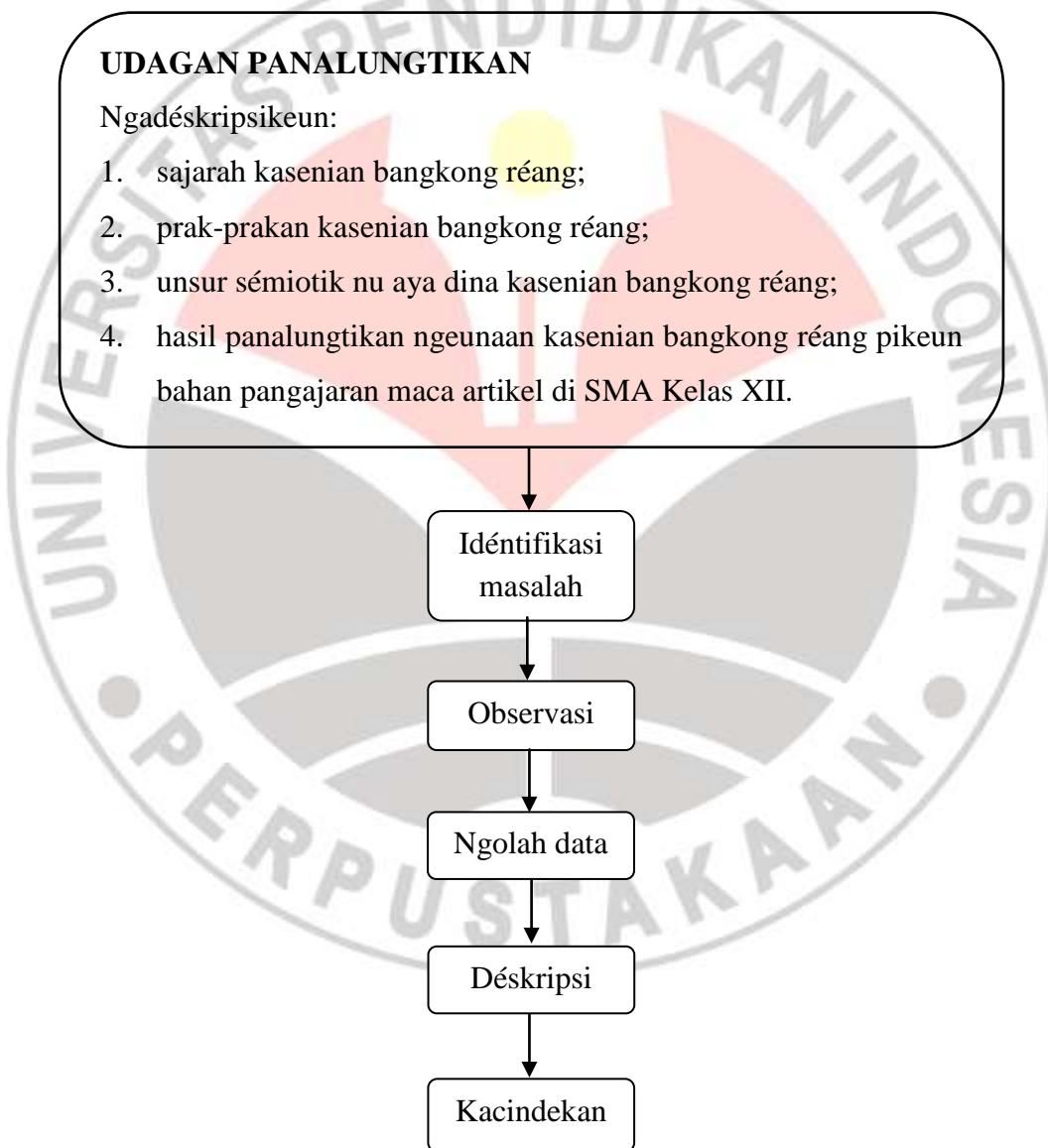
TabéI 3.1 Format Data Informan

Data Informan	
1. Wasta	:
2. Jenis Kelamin	:
3. Yuswa	:
4. Status Kawin	:
5. Alamat	:
6. Pakasaban	:
7. Atikan	:
8. Kalungguhan	:

3.2 Desain Panalungtikan

Ieu panalungtikan téh disusun kalayan ngagunakeun sababaraha léngkah, nyaéta ngaidéntifikasi masalah, observasi kana objék panalungtikan pikeun ngumpulkeun data, tuluy éta data téh diolah, sarta didéskripsiéun dina wangu karangan, nepi ka dicindekkeun hasilna. Éta léngkah-léngkah téh bisa dititénan dina ieu bagan 3.1.

Bagan 3.1 Desain Panalungtikan

3.3 Métode Panalungtikan

Nadia Fitri Wulansari, 2014

UNSUR SÉMIOTIK DINA KASENIAN BANGKONG RÉANG DI KAMPUNG CIJAURA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Métode nyaéta “*cara yang teratur dan terpikir baik-baik untuk mencapai maksud tertentu dalam ilmu pengetahuan*”, sedengkeun métode panalungtikan nyaéta cara pikeun néangan bebeneran jeung asas-asas gejala alam, masarakat atawa kamanusaan, dumasar kana disiplin élmu nu patali (KBBI, 2008, kc. 580-581). Jadi, sangkan nyangking data nu bener sarta hasil nu luyu jeung kaayaan sabenerna, kudu ngagunakeun métode. Dina ieu panalungtikan métode nu digunakeun nyaéta métode déskriptif kualitatif.

Istilah “déskriptif” téh asalna tina basa inggris *to describe* nu hartina ngajéntrékeun atawa ngagambarkeun hiji hal, upamana kaayaan, kondisi, situasi, peristiwa, kgiatan, jeung sajabana (Arikunto, 2010, kc. 3). Jadi panalungtikan déskriptif téh panalungtikan nu dilakukeun pikeun nalungtik kaayaan, kondisi, jeung hal-hal séjénna, anu hasilna téh dijéntrékeun dina wangu laporan panalungtikan. Udagán nu utamana nyaéta pikeun ngagambarkeun sacara sistematis fakta jeung karakteristik objék atawa subjék nu ditalungtik sacara bener. Anapon téhnik nu digunakeun dina métode déskriptif téh nyaéta téhnik observasi, studi pustaka jeung wawancara pikeun ngumpulkeun informasi, gejala-gejala, fakta, atawa kajadian sacara sistematis jeung akurat ngeunaan hal nu ditalungtik, sangkan ngahasilkeun data anu asli (original) sarta akurat.

Nurutkeun Sukmadinata (2012, kc. 60), panalungtikan kualitatif nyaéta panalungtikan nu ditujukeun pikeun ngadéskripsikeun jeung nganalisis fénoména, kajadian, aktivitas sosial, sikep, kapercayaan, persépsi, jeung pamikiran jalma, boh sacara individual boh sacara kelompok. Bodgan & Taylor (dina Basrowi & Suwandi, 2008, kc. 21) nyebutkeun yén métode kualitatif téh salaku prosedur panalungtikan nu ngahasilkeun data déskriptif nu mangrupa kekecapan tinulis atawa lisan ti jalma-jalma jeung paripolah nu bisa dipaluruh.

Métode déskriptif kualitatif dina ieu panalungtikan téh digunakeun pikeun ngadéskripsikeun ngeunaan sajarah jeung unsur sémiotik nu aya dina kasenian bangkong réang di Kampung Cijaura, Désa Lebakmuncang, Kacamatan Ciwidéy, Kabupatén Bandung, nu saterusna pikeun dilarapkeun dina bahan pangajaran

maca artikel ngeunaan kasenian di SMA Kelas XII. Anapon unsur-unsur sémiotik nu aya dina kasenian bangkong réang téh diulik ngagunakeun téori sémiotika Charles Sanders Pierce.

3.4 Wangenan Operasional

Dina ieu panalungtikan aya sababaraha kecap operasional nu patali jeung judul. Sangkan teu nimbulkeun rupa-rupa penafsiran, baris dipedar ieu di handap.

- 1) *Sémiotik* nyaéta élmu nu maluruh ngeunaan tanda. Anapon *unsur sémiotik* nu dianalisis dina ieu panalungtikan nyaéta unsur-unsur nu aya dina tanda. Éta unsur-unsur téh nyaéta ikon, indéks, jeung simbol.
- 2) *Kesenian Bangkong réang* nyaéta salasahiji jenis kasenian tradisional nu asalna ti Kampung Cijaura, Désa Lebakmuncang, Kacamatan Ciwidéy, Kabupaten Bandung anu ngagunakeun alat musik tina awi anu sorana siga bangkong anu réang.
- 3) *Bahan Pangajaran* nyaéta sagala hal nu bisa dipaké atawa dibutuhkeun nalika ngajar, ditepikeun ku guru ka siswa. Bahan pangajaran téh eusi tina mata pelajaran nu luyu jeung kurikulum nu dipaké.
- 4) *Artikel* nyaéta salasahiji wangun bacaan nu mangrupa sawangan ngeunaan hiji hal. Dina ieu panalungtikan, artikel mangrupa salasahiji matéri pangajaran di SMA Kelas XII nu ngabahas ngeunaan hiji hal, bisa mangrupa kasenian, sajarah, carita, jeung réa-réa deui nu kudu dicangking siswa.

3.5 Instrumén Panalungtikan

Instrumén panalungtikan nyaéta sakabéh alat atawa cara anu digunakeun dina panalungtikan. Anapon instrumén anu digunakeun dina ieu panalungtikan téh nyaéta saperti ieu dihandap.

- a. Kaméra

Kaméra dina ieu panalungtikan digunakeun pikeun ngadokuméntasikeun kumaha prak-prakan kasenian Bangkong réang jeung gambar narasumberna, boh dina wangu foto boh dina wangu video.

b. *Handphone*

Handphone dina ieu panalungtikan digunakeun pikeun ngarékam sora salila lumangsungna wawancara jeung narasumber ngeunaan kasenian bangkong réang.

c. Pedoman Observasi

Pedoman observasi digunakeun pikeun pedoman dina ngalakukeun panalungtikan langsung ka lapangan (tempat).

d. Pedoman Wawancara

Pedoman wawancara digunakeun pikeun pedoman dina ngawawancara narasumber sangkan dina ngumpulkeun informasi téh teu méngpar tina udagan panalungtikan, pedoman wawancara bisa mangrupa patalékan-patalékan anu geus disusun ku panalungtik saacan ngalakukeun wawancara. Format wawancarana nyaéta:

Tabel 3.2 Pedoman Wawancara

No.	Rumusan	Patalékan
1.	Sajarah	<ol style="list-style-type: none"> 1. Saha nu nyiptakeun Kasenian Bangkong Réang téh? 2. Ti iraha kasenian bangkong réang téh ayana? 3. Kumaha sajarahna aya kasenian bangkong réang di Kampung Cijaura, Désa Lebkmuncang? 4. Naha dingaranan bangkong réang? Aya dongéngna teu nu sumebar di masarakat? 5. Biasana bangkong réang téh dipagelarkeun dina acara naon waé? 6. Kumaha kaayaan kasenian bangkong réang

		<p>ayeuna?</p> <p>7. Kumaha carana sangkan kasenian bangkong réang téh tetep aya jeung dimumulé ku masarakat Kampung Cijaura hususna?</p>
2.	Prak-prakan	<p>8. Kumaha prak-prakan bangkong réang téh? Naha aya persiapan husus saméméh lumangsungna?</p> <p>9. Alat musik naon waé nu dipaké dina kasenian bangkong réang téh?</p> <p>10. Naon fungsi tina unggal alatna téh?</p> <p>11. Pamaénna sok maraké baju husus teu? Bajuna kumaha?</p> <p>12. Ti mimiti aya nepi ka kiwari ngalaman parobahan teu boh alat musikna boh pakéanana?</p> <p>13. Sabaraha urang biasana pamaénna téh?</p> <p>14. Dipirig ku lagu teu? Mun enya, biasana lagu naon waé, boh baheula, boh ayeuna?</p> <p>15. Kumaha rumpaka laguna?</p>
4.	Unsur sémiotik	<p>16. Dina kasenian bangkong réang téh miboga tanda-tanda pikeun kahirupan manusa teu, saperti dina pakéan, alat kasenian, jeung gerakanna?</p>

3.6 Téhnik Panalungtikan

3.6.1 Téhnik Ngumpulkeun Data

Téhnik anu digunakeun pikeun ngumpulkeun informasi dina ieu panalungtikan nyaéta téhnik observasi, studi pustaka, wawancara, jeung dokuméntasi.

1) Téhnik Observasi

Téhnik observasi nyaéta téhnik panalungtikan nu dilakukeun sacara langsung ka lapangan (tempat) pikeun nyangking data anu asli jeung akurat

ngeunaan sajarah, prak-prakan, unsur sémiotik nu aya dina kasenian bangkong réang.

2) Téhnik Studi Pustaka

Téhnik studi pustaka nyaéta téhnik nu digunakeun pikeun ngumpulkeun data nu sifatna dokumén (data gambar-gambar atawa tinulis). Ieu téhnik téh digunakeun pikeun néangan dadasar téori jeung hal-hal nu bisa ngadeudeul panalungtikan.

3) Téhnik Wawancara

Téhnik wawancara nyaéta téhnik tanya jawab nu dilakukeun jeung narasumber pikeun ngumpulkeun keterangan atawa pamadegan ngeunaan hiji hal. Dina ieu panalungtikan, téhnik wawancara téh digunakeun pikeun ngumpulkeun data ti informan, boh kuncén kasenian bangkong réangna boh masarakat Kampung Cijaura nu langsung mikawanoh data-data atawa informasi nu baris dikumpulkeun, nyaéta ngeunaan kasenian bangkong réang.

4) Téhnik Dokuméntasi

Téhnik dokuméntasi digunakeun pikeun ngadokuméntasikeun kumaha prak-prakan panalungtikanana, jeung ngadokuméntasikeun sagala hal nu aya patalina jeung nu ditalungtik, saperti prak-prakan kasenian, alat-alat nu digunakeun, sarta wawancara ka narasumber.

3.6.2 Téhnik Ngolah Data

Dina ieu panalungtikan aya sababaraha téhnik ngolah data, nyaéta:

- 1) ngaidéntifikasi masalah. Masalah dina ieu panalungtikan nyaéta kurang dipikawanohna tanda jeung ma'na tina kasenian bangkong réang;
- 2) ngalakukeun studi pustaka nu patali jeung masalah;

- 3) nyieun instrumén wawancara. Ieu instrumén téh gunana pikeun patokan panalungtik dina ngawawancara narasumber sangkan nyangking data nu asli jeung faktual ngeunaan kasenian bangkong réang;
- 4) ngumpulkeun data (observasi). Data nu dikumpulkeun nyaéta ngeunaan kasenian bangkong réang, saperti kumaha sajarahna, prak-prakkanna, unsur sémiotikna, boh ngaliwatan wawancara boh studi pustaka;
- 5) ngolah data. Data nu geus kakumpul téh tuluy diolah, mana data nu bisa digunakeun jeung mana data nu henteu bisa digunakeun dina ieu panalungtikan;
- 6) nyusun laporan hasil panalungtikan. Data nu geus kakumpul, tuluy disusun kacindekanana.

3.7 Léngkah-Léngkah Panalungtikan

Lumangsungna ieu panalungtikan téh disusun ku sababaraha tahapan, saperti ieu di handap.

1) Tahap Tatahar

Dina tahap tatahar aya sababaraha léngkah nu kudu dilakukeun, nyaéta (1) ngajukeun judul panalungtikan; (2) nyusun rarancang panalungtikan; (3) ngumpulkeun sumber; (4) nangtukeun masalah jeung objék panalungtikan; (5) nyieun proposal panalungtikan; (6) ngaréngsékeun surat ijin panalungtikan; jeung (7) konsultasi ka dosén.

2) Tahap Ngumpulkeun Data

Dina ieu tahapan aya sababaraha léngkah nu kudu dilakukeun, nyaéta (1) telaah pustaka pikeun nyangking pamahaman awal jeung pangdeudeul ngeunaan objék panalungtikan; (2) observasi ka tempat kasenian bangkong réang, nyaéta Kampung Cijaura, Désa Lebakmuncang, Kacamatan Ciwidéy, Kabupaten Bandung; (3) wawancara ka narasumber, boh ka kokolot kasenian bangkong réang boh ka masarakat Kampung Cijaura; jeung (4) ngadokuméntasikeun kagiatan panalungtikan.

3) Tahap Ngolah Data

Dina tahapan ngolah data, léngkah-léngkah nu kudu dilakukeun nyaéta (1) mariksa jeung milah-milah data anu geus dikumpulkeun; (2) ngadéskripsikeyun data ngeunaan kasenian bangkong réang; jeung (3) nganalisis data ngeunaan unsur-unsur sémiotik nu aya dina kasenian bangkong réang kalayan ngagunakeun téori sémiotik Charles Sanders Peirce.

4) Tahap Nyusun Laporan Panalungtikan

Nyusun laporan panalungtikan mangrupa tahapan pamungkas dina ieu panalungtikan. Sabada hasil panalungtikan dianalisis nepi ka jadi informasi nu bisa disusun dina wangu dékriptif, satuluyna ieu laporan disusun sacara sistematis dina wangu skripsi.